[Time: Three Hours] **[Marks:100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:
1. All questions are compulsory.
2. All questions have internal choice.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.
4. Use of simple calculator is permitted.
5. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the best answer from the given options and rewrite the statement. **(Any Ten)** **10**

i) Opportunity Cost is the ------------.
   a) Price of a good or service
   b) All out–of–pocket costs
   c) Value of the best alternative sacrificed
   d) Price that exceeds market price

ii) If Kommoner's lowers the price of its pizzas, --------------.
   a) Demand for Queen's pizzas increases
   b) Demand for Kommoner's pizzas increases
   c) Demand for Queen's pizzas decreases
   d) Both b and c

iii) The supply curve illustrates how-------.
   a) Quantity supplied increases as price decreases
   b) Quantity supplied increases as price increases
   c) Quantity supplied increases as technology improves
   d) Quantity supplied increases as resource price decreases

iv) Demand is relatively inelastic when --------------.
   a) $E_d = 1$
   b) $E_d > 1$
   c) $E_d < 1$
   d) $E_d = 0$

v) When a 1% change in price leads to more than 1% change in quantity demanded, we say demand is-----------------.
   a) Relatively elastic
   b) Relatively inelastic
   c) Unit elastic
   d) None of the above

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

vi) Delphi method is a ----------.
a) Survey method
b) Statistical method
c) Both a and b
d) None of the above

vii) For Ford Motor Company, all of the following are sources of economies of scale except ------------.
a) Mass production techniques used in the manufacturing of autos
b) Bureaucracy and red tape encountered as the firm becomes larger
c) Learning by doing which allows workers to become more productive
d) Additional specialisation made possible by large scale production

viii) The negative slope of the iso-quant is due to -----------.
a) Diminishing marginal rate of technical substitution
b) Zero marginal rate of technical substitution
c) Marginal rate of technical substitution is greater than one
d) None of the above

ix) When a firm experiences economies of scale, ---------------------.
a) The long run average cost curve slopes downward
b) The long run average cost curve is vertical
c) The long run average cost curve slopes upward
d) The long run average cost curve is horizontal

x) An economist would argue that accountants tend to -----------.
a) Understate costs and overstate profits
b) Understate costs and understate profits
c) Overstate costs and understate profits
d) Overstate costs and overstate profits

xi) Sunk cost means -------------.
a) Cost that is recovered
b) Cost of foregone alternatives
c) Both a and b
d) Neither a nor b

xii) Breakeven point is reached when a firm-----------.
a) Earns zero profit
b) Covers fixed cost
c) Covers variable cost
d) All of the above

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

B) Match the concept with its appropriate definition/explanation/description. **Any Ten.** **10**

Concept		Definition /Explanation /Description
i)	Opportunity cost	a] Cost of an additional batch
ii)	Graph	b] Value of the best alternative sacrificed
iii)	Law of supply	c] Delphi method
iv)	Perfect competition	d] Price line
v)	Survey method	e] Initial cost of buying an asset.
vi)	Promotional elasticity of demand	f] Price and quantity supplied are positively related
vii)	Iso-cost line	g] Impact of change in advertising expenditure on quantity demanded
viii)	Internal diseconomies of scale	h] Benefits of joint production
ix)	Economies of scope	i] Cost-volume profit analysis
x)	Historical cost	j] Horizontal demand curve
xi)	Incremental cost	k] An increase in the scale of production of the firm results in rise in cost per unit
xii)	Breakeven analysis	l] Diagrammatic representation of a function

Q.2 Attempt A and B **OR** C and D

A) What is business economics? Discuss the relationship between economic concepts and business decisions. **08**

B) Given the following data. Calculate TR, AR, and MR. Explain the relationship between a) TR and MR and b) AR and MR **07**

Q	1	2	3	4	5
P	100	90	80	70	60

OR

C) The following table describes the market for floppy discs before pen drives were introduced. **08**

Price (Rs)	Quantity Demanded of floppy discs	Quantity Supplied of floppy discs.
100	1500	700
200	1300	900
300	1100	1100
400	900	1300
500	700	1500

i) Plot the demand and supply curves from the table given above.

ii) What is the equilibrium price and equilibrium quantity?

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

iii) At the price of Rs. 200 what is the equilibrium quantity demanded and quantity supplied?

iv) When pen drives were introduced the demand for floppy discs decreased. Does the new demand curve shift to the left or right of the original demand curve?

D) Using diagrams explain the causes of changes in demand in terms of movement along and shifts in the demand curve. **07**

Q.3 Attempt A and B **OR** C and D

A) What are the determinants of demand? **08**

B) Given the following data, calculate price elasticity of demand for wheat when price increases and when price decreases. State whether the demand for wheat is elastic or inelastic. **07**

Price of wheat	Market demand for wheat
15	5000
20	4500

OR

C) What is demand forecasting? Explain the various types of demand forecasting. **08**

D) Explain the least squares method of demand forecasting. **07**

Q.4 Attempt A and B **OR** C and D

A) What are isoquants? Explain the properties of isoquants. **08**

B) Explain the law of variable proportions. **07**

OR

C) Explain the least cost combination as producer's equilibrium. **08**

D) Explain external economies and diseconomies of scale. **07**

Q.5 Attempt A and B **OR** C and D

A) Distinguish between short run and long run costs. **08**

B) Given TFC as 55 and the following data, calculate TVC, MC, AFC, AVC and AC **07**

Q	1	2	3	4	5
TC	75	90	110	135	170

OR

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

C) Derive the LAC curve using the short run average cost curves of a firm. Why is it called a planning curve? **08**

D) What is the learning curve? Explain with a diagram. **07**

Q.6 Attempt A and B **OR** Write short notes on **any four**.

A) Explain changes in equilibrium due to: **10**
   a) Changes in demand and
   b) Changes in supply

B) What is the breakeven point? Using diagrams explain how the breakeven point changes when there are changes in price and variable cost. **10**

OR

Q.6 Write Short Notes. **Any Four** **20**

i) Functions and equations
ii) Steps of demand forecasting
iii) Types of isoquants
iv) Internal economies of scale
v) Fixed and variable cost
vi) Limitations of breakeven analysis

****

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

[**वेळ: तीन तास**] [**गुण :१००**]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना: १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना अतंर्गत पर्याय आहेत.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) साध्या गणक यंत्राचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
५) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ दिलेल्या पर्यायातून योग्य उत्तराची निवड करून वाक्ये पुन्हा लिहा. **(कोणतेही दहा)** **१०**

१) संधी खर्च आहे ---------------------.
   a) वस्तु किंवा सेवेची किंमत
   b) स्वत:च्या खिशातील खर्च
   c) त्याग केलेल्या सर्वोत्तम पर्यायाचे मुल्य
   d) बाजार किंमती पेक्षा अधिक किंमत

2) जेव्हा कोमर आपल्या पिझ्झाची किंमत कमी करतो---------------.
   a) क्वीनच्या पिझ्झाची मागणी वाढते
   b) कोमरच्या पिझ्झाची मागणी वाढते
   c) क्वीनच्या पिझ्झाची मागणी घटते
   d) दोन्ही b आणि c पर्याय

3) पुरवठा वक्र विश्लेषण करतो की ----------------------.
   a) किंमत घटल्याने पुरवठ्याची संख्या वाढते
   b) किंमत वाढल्याने पुरवठ्याची संख्या वाढते
   c) तंत्रज्ञानात सुधारणा झाल्याने पुरवठ्याची संख्या वाढते
   d) उत्पादन घटकांच्या किंमती घटल्याने पुरवठ्याची संख्या वाढते

४) मागणी अधिक अलवचिक असते जेव्हा ------------------.
   a) Ed =1
   b) Ed >1
   c) Ed < 1
   d) Ed = 0

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

५) जेव्हा किंमतीतील १ % बदलामुळे मागणीच्या परिमाणात १% बदल होतो तेव्हा आपण मागणीला असे संबोधतो

a) अधिक लवचिक
b) अधिक अलवचिक
c) एकक लवचिक
d) वरीलपैकी नाही

६) डेल्फी पद्धत (Delphi method) आहे एक ------------------.

a) सर्वेक्षण पद्धत
b) संख्याशास्त्रीय पद्धत
c) दोन्ही a आणि b
d) वरीलपैकी नाही

७) फोर्ड मोटर कंपनीसाठी खालीलपैकी सर्व प्रमाणाच्या बचतीचे स्त्रोत आहेत शिवाय (अपवाद)-----------

a) गाडयांच्या उत्पाद्नासाठी वापरल्या गेलेल्या उत्पादनाची अनेक तंत्रे
b) उत्पादन मोठ्या प्रमाणात वाढल्याने नोकरशाही आणि वेळखाउपणा समस्या उद्भभवल्या
c) कामगारांची उत्पादकता अनुभवातून शिकल्याने वाढते
d) अधिकच्या विशेषीकरणाने मोठ्या प्रमाणातील उत्पादन शक्य झाले

८) समउत्पादन वक्राचा आकार उतरता असतो करण -----------------.

a) MRTS चे घटते स्वरूप
b) MRTS चे शून्य स्वरूप
c) MRTS हा एकापेक्षा अधिक
d) वरीलपैकी नाही

९) जेव्हा उत्पादन पेढी प्रमाणाच्या बचती अनुभवते,-----------.

a) दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र उतरता असतो
b) दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र उभा लंब असतो
c) दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र चढत्या आकाराचा असतो
d) दीर्घकालीन सरासरी खर्च वक्र क्षितीज समांतर असतो

१०) एखादा अर्थशास्त्रज्ञ मतभेद व्यक्त करेल की लेखांकन खर्चामुळे ---------------.

a) नफ्याला अधिक आणि खर्चाला कमी लेखले जाईल
b) नफा आणि खर्च दोघांना कमी लेखले जाईल
c) खर्चाला अधिक आणि नफ्याला कमी लेखले जाईल
d) खर्च आणि नफा दोघांना अधिक लेखले जाईल

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

११) बुडीत खर्च म्हणजे ----------------.

a) जो खर्च भरून निघतो
b) पर्यायांचा त्याग केल्याचा खर्च
c) दोन्ही a आणि b
d) a हि नाही आणि b ही नाही

१२) उत्पादन पेढी सम बिंदू प्राप्त करते जेव्हा ----------------.

a) शून्य नफा कमवते
b) स्थिर खर्च भरून काढते
c) बदलता खर्च भरून काढते
d) वरीलपैकी सर्व

B)संकल्पना आणि त्यांच्या पर्याप्त व्याख्या / विश्लेषण / वर्णन जुळवा. **(कोणतेही दहा)** १०

संकल्पना	व्याख्या / विश्लेषण / वर्णन
१) संधी खर्च	a) अधिकच्या समुदाय / गटाचा खर्च
२) आलेख (ग्राफ)	b) सर्वोत्तम पर्याय त्यागाचे मूल्य
३) पुरवठ्याचा नियम	c) डेल्फी पद्धत (Delphi method)
४) पूर्ण स्पर्धा	d) किंमत रेषा
५) सर्वेक्षण पद्धत	e) मालमत्ता खरेदी केल्याचा सुरवातीचा खर्च
६) मागणीची प्रवर्तन लवचिकता	f) किंमत आणि पुरवठा परिमाण यामधील धनात्मक संबंध
७) सम-खर्च रेषा	g) जाहिरात खर्चातबदल झाल्यामुळे मागणीच्या परिमाणात झालेला बदल
८) प्रमाणाच्या अंतर्गत बेबचती	h) संयुक्त उत्पादनाचे फायदे
९) प्रमाणाच्या बचतीची व्यापकता	i) खर्च- नफा पातळी विश्लेषण
१०) ऐतिहासिक खर्च	j) क्षितीज समांतर मागणी वक्र
११) वाढीव खर्च (इंक्रेमेंटल कॉस्ट)	k) उत्पादनाच्या प्रमाणात वाढ झाल्याने प्रति नग खर्चात झालेली वाढ
१२) सम बिंदू विश्लेषण	l) आकृतीच्या व्दारे फलन व्यक्त करणे.

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

प्र.२ A आणि B **किंवा** C आणि D . या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

A) व्यवसायिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय? आर्थिक संकल्पना आणि व्यवसायिक निर्णय यामधील संबंधावर चर्चा करा. ८

B) खालील माहितीच्या आधारे TR, AR आणि MR ची गणना करा. पुढीलपैकी दोघांमधील संबंध विषद करा. ७

a) TR आणि MR, आणि

b) AR आणि MR

Q	1	2	3	4	5
P	100	90	80	70	60

C) खालील तक्त्यामध्ये पेन ड्राइव्ह च्या अगोदर फ्लॉपी डिस्क च्या बाजाराचे वर्णन केले आहे. ८

किंमत (Rs.)	फ्लॉपीच्या मागणीची संख्या	फ्लॉपीच्या पुरवठ्याची संख्या
100	1500	700
200	1300	900
300	1100	1100
400	900	1300
500	700	1500

१) वरील तक्त्यावरून मागणी आणि पुरवठ्याचे वक्र काढा.

२) समतोल किंमत आणि समतोल मागणी आणि पुरवठ्याची संख्या किती आहे?

३) वस्तूच्या २०० रु. किंमतीस मागणीची आणि पुरवठ्याची संख्या किती आहे?

४) जेव्हा बाजारात पेन ड्राइव्ह आल्याने फ्लॉपी डिस्क ची मागणीचे परिमाण कमी झाले. यामुळे मुळ मागणीचे परिमाण कमी झाले. यामुळे मुळ मागणी वक्र डाव्या किंवा उजव्या बाजूला सरकेल?

D) आकृतीचा उपयोग करून मागणी वक्राचे स्थलांतरण आणि एकाच मागणी वक्रावरील मागणीची हालचाल आणि त्याची कारणे विषद करा. ७

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

प्र.३ A आणि B **किंवा** C आणि D या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

A) मागणीचे निर्धारक घटक कोणते आहेत? ८

B) दिलेल्या माहितीच्या आधारे जेव्हा किंमत वाढते आणि घटते तेव्हा गव्हाच्या मागणीची लवचिकता मोजा. नमुद करा की गव्हासाठी मागणी लवचिक आहे की अलवचिक. ७

गव्हाची किंमत	गव्हासाठी बाजार मागणी
15	5000
20	4500

किंवा

C) मागणीचा भविष्यकालीन अंदाज म्हणजे काय? मागणीच्या भविष्यकालीन अंदाजाचे विविध प्रकार विषद करा. ८

D) मागणीच्या भविष्यकालीन अंदाजाची किमान वर्ग पद्धत (लिस्ट स्केअर पद्धत) विषद करा. ७

प्र.४ A आणि B किंवा C आणि D या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

A) समउत्पादन वक्र म्हणजे काय? समउत्पादन वक्राची वैशिष्ट्ये विषद करा . ८

B) बदलत्या प्रमाणाचा नियम विषद करा. ७

किंवा

C) उत्पादकाच्या संतुलनाचा किमान खर्च संयोग विषद करा. ८

D) प्रमाणाच्या बाह्य बचती आणि बेबचती विषद करा. ७

प्र.५ A आणि B किंवा C आणि D या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

A) अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन खर्चामधील फरक स्पष्ट करा. ८

B) जर TFC = 55 आणि खालील माहिती देलेली असताना , TVC. MC, AFC, AVC आणि AC मोजा. ७

Q	1	2	3	4	5
TC	75	90	110	135	170

किंवा

C) पेढीच्या अल्पकालीन सरासरी खर्च वक्राचा उपयोग करून दिर्घकालीन सरासरी वक्र (LAC) काढा . या वक्राला नियोजन वक्र का म्हणतात? ८

D) अध्ययन वक्र म्हणजे काय? आकृतीसहित विषद करा. ७

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88

प्र.६ A आणि B या प्रश्नांची उत्तरे लिहा **किंवा** कोणत्याही चारवर टिपा लिहा .

A. समतोलातील बदल विशद करा, (a) मागणीतील बदल आणि (b) पुरवठ्यातील बदल. १०

B. सम बिंदू म्हणजे काय? आकृतीचा उपयोग करून विषद करा कि जेव्हा किंमत आणि बदलत्या खर्चात बदल झाल्याने समतोल बिंदूमध्ये कसा बदल होतो. १०

किंवा

टिपा लिहा: **(कोणत्याही चार)** २०

i) फलन आणि समीकरण
ii) मागणीच्या भविष्यकालीन अंदाजाचे टप्पे
iii) सम उत्पादन वक्राचे प्रकार
iv) प्रमाणाच्या अतंर्गत बचती
v) स्थिर आणि बदलता खर्च
vi) समबिंदू विश्लेषणाच्या मर्यादा.

****

9C038EE614896F8B498AFED518A69B88